

Gyöngyszemek 28
Reménytelenül remélni (Róm 4,18)

Négy különböző állítást hasonlítsunk össze. Az első Csokonai Vitéz Mihálytól való, „A reményhez“ c. verséből: „Földiekkel játszó, égi tünemény/ Istenségnek látszó csalfa, vak remény/ Kit teremt magának a boldogtalan/ Mint véd-angyalának, hódol untalan...“ - A másik német közmondás: „A remény hal meg utoljára“. – A harmadik magyar közmondás: „A reménység jó reggeli, de annál silányabb vacsora.“ A negyediket Pál írta Ábrahámról, aki szerinte „Reménység ellenére is reménykedve hitt“ (Rm 4,18).

Mind a négy témája a reménység, bár mind a négy mást ért rajta. Talán a költő – Lillája elvesztését siratva – nem is érthet mást a reményen, mint amit ő, „a boldogtalan“ teremtett magának, s az bizony nem másnak bizonyult, mint „istenségnek látszó, csalfa, vak remény“. – A német mondás kitér a reménység megfogalmazása elől, de ezt a névtelent minden emberi lehetőség legvégsőjének és minden más túlélőjének tartja. – A magyar közmondás szellemes, de ez is olyan meghatározatlannak tartja a reménységet, amely reggeltől vacsoráig elvesztheti érvényét. Pál mondata sem törekszik a reménység meghatározására, de egy eseten mutatja be annak valós voltát.

1.

Ha most azt kérdezzük, hogy mi a reménység, akkor mindenekelőtt negatívummal lehet kezdeni. A reménység nem elvárások logikus beteljesedése vagy tárgyilagos megokoláson alapuló eredmény sem. Magyarul: nincs benne logika és nem lehet kiszámítani az eredményét. Akkor tehát véletlen? Sokan hajlanak afelé és arra hivatkoznak, hogy ha bejött a remélt, akkor az mennyire boldoggá tehet. Ez a filozófiája minden szerencsejátéknak: kilencvenkilenc százalékban nincs esély a nyereségre, de ha a hiányzó egy százalék mégis befut, akkor beteljesíti mindazt, amit a játékos elvart. De Csokonai ezt nem bízta a véletlenre, bár nem tudhatjuk, hogy bálványozott Lillája adott-e okot neki a reménykedésre. A német mondás nyitva hagyja ezt a kérdést. A magyar tekint minden reménykeltőre, de inkább annak kilátástalanságánál áll meg. Végül érdemes még arra is gondolni, hogy a reménység általában személyhez kötött. Ami azt is jelentheti, hogy az én elvárásaim nem biztos, hogy azonosak másokéival, sőt előfordulhat, hogy éppen ellenkezők azokkal.

Ha a reménység keresztény értelmezését keressük, jó tudnunk, hogy az Újszövetségben csak azokban az apostoli levelekben van róla szó, amelyek a Jézus halála és feltámadása után keletkeztek. Igei formában összesen ötször fordul elő a szó az evangéliumokban, főnévként pedig egyszer sem. Ezt úgy is értelmezhetjük, hogy amíg Jézus élt és róttá a palesztinai utakat, az ő személye és jelenléte fölöslegessé tett mindenfajta reménykedést. Hiszen ő maga volt a reménységek betöltője. Vagy ahogy Pál írja: „... amit lát valaki, azt miért kellene remélnie?“ (Rm 8,24) Vagy ahogy azt Jézus maga egyszer kifejezte: nem szomorkodhat a násznép, amíg a vőlegény vele van. Személye és munkája kielégítette az elvárásokat. Amit arról is lemérhetünk, hogy a nagypénteki dráma reménytelenségbe taszította a tanítványokat. „Pedig mi abban reménykedtünk...“ – panasolta az Emmausba bandukoló két tanítvány az ismeretlen utastársának (Lk 24,21).

Már pedig az apostoli levelek – szinte kivétel nélkül – ilyen reményvesztett gyülekezetekhez szólnak és nem titkolják, hogy reménytelenségüket kívánják leküzdeni. A címzettek ott álltak üres kézzel és csalódottan Jézus elvesztése miatt és a levélírók ezt célozzák meg.

2.

Keresztény reménység olyan erővé lehet, amely a legkilátástalanabb helyzetben is talpon tarthat. Eszembe jutnak munkám során szerzett tapasztalataim. A betegről,

akit a kórházból menthetetlenként küldtek el, de ő ezt sok évvel túlélte. Az egykori katonáról, akiről hosszú éveken át senki nem tudott, de imádkozó családja „hazahozta“. A parasztemberről, akinek az egész évi munkája az időjárástól függött. Csak két lehetősége volt: vagy reszketett, nehogy elveszítse termését, vagy töretlen szorgalommal végezte a munkáját abban a reményben, hogy jó termése lesz. Kiben vagy miben reménykedett? A jó időjárásban vagy az övéiről biztosan gondoskodó és a természetet is kezében tartó Istenben?

A reménység pusztá „istenségnek látszó, csalfa, vak“, ha semmi alapja nincsen. Itt igaza van a költőnek: talán jobb lett volna nem reménykednie, ha Lillája erre okot nem ad. A közmondásnak is igaza lehet, hogy a reggelinél, azaz kezdeti nekibuzdulásunkban még reménykeltőnek tartjuk a napot, de vacsorára éhkoppon maradhatunk. A keresztények hiszik, hogy az ő reménységük alapját Isten vetette meg. Isten szeme rajtunk nyugszik és számára nem közömbös, hogy teremtményei hogy veszik a kanyart az életben. Ennek mintegy alátámasztása az egyszülött Fiú elküldése, aki az ígéretek hordozója. Pál apostol azt kéri a rómaiak számára, hogy „a reménység Istene töltsön be titeket... hogy bővüljétek a reménységben a Szentlélek ereje által“ (Rm 15,13). Ezzel világosan arra utal, hogy Isten elvárásainkon túl részeltet még az Ő Lelkében is bennünket, hiszen Ő a reménység Istene. Végső beteljesülése pedig ennek az ígéretnak akkor következik majd be, amikor Jézus Krisztus visszajön. Ez a keresztény reménység nagy próbatétele, hogy igaznak fogadja-e el ezt az Ígéretet? És ki is üresedik és elfásul az a kereszténység, amely már olyan kényelmesen berendezkedett ebben a világban, hogy kihalt belőle a visszatérő Úr várásának tüze.

3.

A reménységet nem adják olcsón. Sokszor talán egy egész életen át vagy annak a legváltozatosabb fordulóiban kell megélnie, ami nagy megterhelést jelenthet a reménykedőnek. Ilyen sorozatot ír le Pál. Belőlük préselődik ki az állhatatosság, ebből a kipróbáltság, s csak ennek gyümölcse lehet az a reménység, amely „nem csal meg“ (Rm 5,5). Van-e olyan ember, aki ezt a nem könnyű utat sértetlenül járná végig? Erre ő Ábrahámot hozza fel példának, akinek állt Isten utódokra szóló ígérete, aminek feltétele nála már rég megszűnt. Ábrahámnak csak két lehetőség állt rendelkezésre: vagy ránéz felesége és saját testi gyengeségére, s akkor – mai szóval – rezignál: elengedi füle mellett a szép ígéretet, de nem számol vele, mert ez csupán illúzió lenne. Vagy pedig szaván fogja az Ígéretet. Tehát Pállal szólva – választhatott a „reménytelenség ellenére“ és a reménykedő hit között. Ő a másodikat választva, saját magán tapasztalhatta meg az örök ige igazát: „A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom és a nem látott dolgok létéről való meggyőződés“ (Zsid 11,1). A mondatban szinte tömörülnek a szavak, amelyek nem csupán szinonimák, hanem a nagy összefüggésekre is rámutatnak: aki hisz, szaván fogja Istent, aki remél, az bizalommal van iránta, s aki bízik, abban végérvényesen gyökerezhet meg a reménység, amely nem csal meg. Ábrahám végigjárta ezt a nehéz utat és végül karjába vehette a megígért fiút.

Ragadjunk le a sok ezer évvel ezelőtt élőnél és vegyük tudomásul az ő esetét, mint valami egyedi, csak rá szabott, soha meg nem ismétlődő történetet? Isten beszámította Ábrahámnak, hogy szaván fogta őt. Ez az áldás azonban átöröklődött az utód nemzedékekre is. Pál szerint „nem egyedül érte van ez megírva, hanem értünk is, akiknek szintén beszámítja, ha hiszünk...“ (Rm 4,23-24). Örökösök vagyunk tehát, az ígéret gyermekei, akik örömmel emlékezhetnek arra, aki „reménytelenség ellenére reménykedett“ abban, amit Isten ígért.

Ebből a reménységből élünk. És hisszük és bízunk benne, hogy ez nem csal meg. Hiszen Isten nem hazudik. Ámen